

ДОМАШНИТЕ ЗАДАЧИ НА УЧЕНИЦИТЕ И ПОДДРШКАТА НА РОДИТЕЛИТЕ

Снежана Мирасчиева¹, Нада Арсова²¹Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип²ООУ „Страшо Пинџур“ - Карбинци

Апстракт

Домашната задача е важен дел од образованието, но не само тоа. Ако детето од мало се научи правилно и навреме да си ги завршува задачите и обврските, тоа добива работна навика и дисциплина, кои ќе му помогнат во понатамошното развивање на неговата личност. Затоа е особено важно уште од мало детето да ја разбере важноста на домашната задача. Во текот на основното училиште, учениците по прв пат почнуваат да добиваат домашни задачи, како би ги зајакнале и прошириле знаењата стекнати во училиштето и како би им се помогнало да ги увежбаат многу важните вештини за учење. Домашната задача, исто така, им помага да стекнат чувство на одговорност, чувство на гордост кога добро ќе сработат некоја задача и работна етика која ќе им биде од корист и надвор од училницата. Родителите можат многу да им помогнат на децата со домашните задачи, со тоа што ќе ги постават на прво место како приоритет, помагајќи им да развијат добри работни навики во врска со учењето.

Клучни зборови: ученик, учење, обврска, вештини, училиште, родители.

STUDENTS' HOMEWORK AND THEIR PARENTS' SUPPORT

Snežana Mirasčieva¹, Nada Arsova²¹Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delchev" - Stip²Municipal Primary School "Strasho Pinjur" - Karbinci

Abstract

Homework is an important part of education, but not only that. If the child is properly and timely taught from early age to do its tasks and obligations, it gains working habits and discipline that will help in the further development of his/her personality. Therefore it is very important that the child understands the importance of homework as early as possible. During elementary school, students start to do homework for the first time so that they can strengthen and broaden the knowledge gained in school and the necessary help for practicing very important skills for learning. Homework also helps them to gain a sense of responsibility, a sense of pride when they do a certain exercise and working ethics which will be of benefit even outside the classroom. Parents can help their children with the homework by prioritizing it and helping their children in creating good working habits for learning.

Key words: student, learning, obligation, skills, school, parents.

Вовед

Домашната задача е најтесно поврзана со работата на ученикот на часот, така што наставниот час и домашната задача прават дидактичко единство. Наставниот процес или се продолжува со самостојна домашна задача, учење и изработка на различни видови задачи и тежина или пак, со нив се поттикнува, подготвува или воведува.

Целта на домашните задачи е повторување, утврдување, усвојување на нови наставни содржини, проширување и продлабочување на знаењата, подготовка за усвојување на новиот материјал и формирање на вештини и навики.

Најважна дидактичка функција на домашните задачи е развивање на самостојна работа и учење, како и развивање навика за редовно учење, плански и фокусирано.

Вредноста на домашните задачи се мери првенствено од тоа колку тие водат кон самостојна работа и учење.

Самото име домашна задача укажува на фактот дека таа се работи дома, а тоа значи дека родителите често се прашуваат како да му помогнат на детето во учењето и пишувањето на домашните задачи. Тие можат многу да им помогнат на децата со домашните задачи, со тоа што истите ќе ги постават како приоритет помагајќи им да развијат добри работни навики во врска со учењето.

Мора да се спомене дека сите ученици не се опфатени со домашните задачи. Во училиштата со продолжен престој домашните задачи не се работат дома туку во училиштето. Та значи, дека кога децата се претпладне на училиште по завршувањето на часовите имаат организирани активности за подготовка на домашните задачи.

Домашните задачи на учениците

*Знаењето е како и секој друг капитал:
Ако не се обновува и не се зголемува, бргу ќе се потроши!*

Домашните задачи за учениците претставуваат продолжување на работата на часот и тоа е највисок степен на нивната самостојна работа. Со неа тие се оспособуваат за самостојна работа, ги утврдуваат знаењата, вештините и навиките и се развива чувство за одговорност кон работата и учењето што придонесува во насока на подготовка за самообразование.

Домашната задача е исто толку значајна колку и работата на часот, па затоа е многу важно таа да биде добро осмислена и правилно спроведена бидејќи само на тој начин ќе му помогне на ученикот самостојно да ги резимира заклучоците.

Наставниците преку домашните задачи на учениците стекнуваат сознанија за степенот на совладаноста на наставниот материјал, со што можат правилно да го насочат ученикот и да дадат соодветна повратна информација.

Домашните задачи се одлична можност семејството да дознае повеќе за животот на своите деца во училиштето, а, исто така, им овозможува на родителите да бидат сведоци на растечката независност на своите деца.¹

Видови домашни задачи

Кај разни автори се среќаваат различни поделби на домашните задачи. Во домашните и училишните задачи, како и во другите видови на наставната работа, спрема нивната намена и карактер се применуваат различни видови, форми и различни техники на работа во училишните и домашните задачи. Во современата настава нужно се јавуваат повеќе видови, форми и техники на домашни и училишни задачи:

¹ У П А Т С Т В О за начинот и формата на подготвување, планирање, задавање, реализирање и следење на домашните задачи на учениците во основното образование, стр. 2-3 <http://bro.gov.mk/docs/aktuelno/Upatstvo%20za%20domasni%20zadaci.pdf>

а) задачи за меморирање (наједноставни се, а бараат помалку или повеќе да се научи, логички да се репродуцира она што се слушнало во наставата со помош на запис во тетратките, учебниците и сл.);

б) задачи за увежбување (најчесто се тоа писмени нумерички задачи во математика и во природните науки, граматички и правописни задачи во наставата по македонски јазика и сл.);

в) задачи за примена на знаењата (набљудување, практична работа итн.);

г) задачи за проширување и продлабочување на знаењата (спаѓат во повредни форми, бидејќи бараат повеќе самостојност, но можни се само ако на учениците им се достапни соодветни извори);

д) задачи за творечка примена на знаењата во нови ситуации (највредни се, а опфаќаат решавање на проблеми, конструктивни задачи, трудови со креативен карактер и сл.)“ (Педагошка енциклопедија 1, 1989: 147).

Дидактичарот Данилов и Јесипов наведуваат: „Ако содржината на домашните задачи е обичен наставен материјал од часот, видовите на домашните наставни задачи се аналогни форми на самостојните трудови во одделението“ (1964: 380). Сите домашни задачи продолжуваат, во врска со наставата можат да се поделат на три групи: усни, писмени и практични.²

- Усни (учење од учебник, прирачник, учење стихови, правила, странски зборови и сл.)
- Писмени (различни пишани домашни задачи, вежбање, решавање математички и други задачи, извештаи, состави и др.)
- Практични (набљудување, истражување и експерименти, различни мерења, изработка на карти, табели, графикони, модели и др.)³

Во својата *Дидактика* Т. Продановиќ и Р. Ничковиќ истакнуваат дека во савремената настава се применуваат повеќе видови на домашни и училишни задачи и тоа: подготвителни, дополнителни, контролни, корективни, креативни, диференцирани и факултативни домашни задачи (1974: 209).

Домашните задачи во поширока смисла ги подразбираат и сите други активности со кои се остварува севкупниот придонес кон наставата и учењето (собирање растенија, правење хербариум, прибирање на различни слики и исечоци од весници и списанија, фотографирање на различни објекти, изработка на слики, проучување на дополнителна литература).

Посебен проблем при давањето на домашни задачи е да се води сметка за можностите на учениците и барањата кои се поставуваат. Во принцип, треба да се избегнуваат како прекумерни, така и недоволни барања. Најдобро е кога барањата се малку повисоки, малку над индивидуалните способности на учениците.

Кога се даваат домашните задачи треба да се води сметка за следните барања:

Разновидноста на работата и задачите во својот карактер и начинот на подготовка-Стереотипните задачи се досадни, заморни и кај учениците предизвикуваат отпор;

Обемот на задачите кој треба да се гледа од гледна точка на возраста на учениците и во координација со другите наставници, нивното барање и времето кое е неопходно за нивно исполнување.

Согласно со возраста на учениците, треба да се има предвидено максимално време за изработка на домашните задачи. Така на пример, препорачливи минути на ден за извршување на домашните задачи во однос на возраста на учениците се:

Одделение	Минути на ден
-----------	---------------

² - [ВПСТЕ ДОМАЌИХ ЗАДАТАКА](http://pspasojevic.blogspot.com/2011/01/blog-post_5543.html) - http://pspasojevic.blogspot.com/2011/01/blog-post_5543.html

³ Домаћи рад ученика- <https://sites.google.com/site/licencazaradnastavnika/didaktika/6-organizacioni-oblici-nastave/6-3-drugi-oblici-organizacije-nastavnog-rada/6-3-1-domaci-rad-ucenika>

Прв период	10-30
Втор период	30-90
Трет период	50-120

Значи, согласно табелата времето за решавање на домашните задачи не смее да трае повеќе од еден час во одделенската настава, а во предметна настава од 1 до 2 часа.

Во одделенската настава големината на домашната работа ја одредува самиот наставник, а во предметната настава наставниците на ниво на одделението се договораат како во поглед на големината, така во однос на зачестеноста на задавањето на домашните задачи, се со цел учениците да не се оптоваруваат премногу. Тоа налага потреба и поттикнува на меѓусебна соработка и договор на предметните наставници.⁴

- Да се настојува домашните задачи да ги содржат суштинските елементи на некои наставни предмети и нивните програмски барања. Неважни, небитни, формални барања не ги мотивираат учениците на интензивна и творечка работа;
- Домашните задачи треба однапред да се подготват и да им се соопштат на учениците во ситуација која обезбедува целосно нивно внимание. Најголемиот недостаток во поглед на домашните задачи на ученикот всушност се состои во тоа што наставниците или не ги планираат однапред овие задачи, или ги даваат набрзина, на крајот на часот, кога нема доволно време и кога учениците се изморени и деконцентрирани во однос на работата.
- Домашната задача не е само „давање домашна задача“, диктирање или препишување од табла она што учениците треба да го направат. Домашните задачи треба да бидат пропратени со потребно објаснување за нивната изработка, да се обрне внимание на одредени потешкотии и проблеми, наведување на примери, повикување на аналогича, анализа и разработка на најтешките страни на задачите. Накратко давање насоки кои пошироко и целосно ќе разјаснат што се бара од одредени задачи и на кој начин можат да се постигнат најдобри резултати. Ако учениците се помали таквите инструкции и објаснувања се повеќе потребни;
- Важно барање во поглед на домашните задачи и нивното проверување-Бидејќи домашните задачи по својот карактер се различни, различно е и нивното проверување. Кога и да е тоа можно, проверувањето би требало да се направи во рамките на целото одделение. На тој начин може да се согледа како сите ученици во одделението ги разбрале поставените барања, како ги исполниле и дали се појавиле потешкотии и проблеми при нивната изработка.

Доколку наставникот не се придржува на изнесените барања, домашните задачи не можат да ја исполнат својата намена, стануваат здодевни, учениците не се мотивирани да ги работат па најчесто и престануваат да го прават тоа.⁵

Учениците ќе научат многу повеќе ако домашните задачи ги работат редовно, добро испланирани, на прав начин коригирани и оценети, а особено ако имаат можност по исправката да коментираат со наставникот за својата домашна задача.

Квалитетот на домашните задачи е подеднакво важен како и нивната обемност. Најефикасна домашна задача е онаа која се однесува на материјалот кој треба да се совлада и кој е во согласност со можностите на учениците (Paschal, weinstein &

⁴ У П А Т С Т В О за начинот и формата на подготвување, планирање, задавање, реализирање и следење на домашните задачи на учениците во основното образование, стр. 8-
<http://bro.gov.mk/docs/aktuelno/Upatstvo%20za%20domasni%20zadaci.pdf>

⁵ Домаћи рад ученика- <https://sites.google.com/site/licencazaradnastavnika/didaktika/6-organizacioni-oblici-nastave/6-3-drugi-oblici-organizacije-nastavnog-rada/6-3-1>

Walberg, 1984; Stevenson, Lee & Stigler, 1986; Walberg, 1984, 1994; Walberg & Haertel, 1997., стр, 219)

Како детето ќе се однесува кон учењето и домашните задачи, пред се зависи од родителите. Кога родителите со своите постапки ќе направат детето да биде гордо на добро изработена задача, ќе има добро мислење за себе и ќе стекне самодоверба (Paschal, weinstein & Walberg, 1984; Stevenson, Lee & Stigler, 1986; Walberg, 1984, 1994; Walberg & Haertel, 1997., стр, 220)

Успехот во училиштето започнува во домот

Домашната задача која ученикот ја работи дома без помош и надзор на наставникот е важен дел од училишниот ден. Домашната работа помага во учењето на самодисциплината, планирањето на времето и потребниот материјал и прибор. Исто така, им помага на учениците да станат самостојни и да се гледаат себе си како сериозни.

Домашната задача е работа. Понекогаш е комплицирана и тешка. Најчесто тоа не е вистинската работа која детето сака да ја направи после училиштето. И на крај, многу пати бара од родителите наместо да читаат весник или гледаат телевизија, да го испрашуваат или да му помагаат на некој друг начин.

Ако родителите се незаинтересирани за домашните задачи на своето дете, ја губат можноста да го научат да има позитивен став кон работата. Овие вредности се премногу важни за да се занемарат и препуштат на случајност.

Децата кои се успешни во училиштето, генерално имаат родители кои ја разбираат важноста на нивната поддршка и кои нашле начин да всадат позитивен пристап кон учењето, вклучувајќи ги и домашните задачи. Овие среќни деца имаат родители кои се заинтересирани за она што се предава во училиштето, како и самите деца. (Paschal, weinstein & Walberg, 1984; Stevenson, Lee & Stigler, 1986; Walberg, 1984, 1994; Walberg & Haertel, 1997., стр, 223)

Домашната задача и забавата се два збора кои децата никогаш не ги очекуваат во една реченица. Меѓутоа, изработката на домашната не мора да биде мачна. Со помош на неколку трикови од „ракавот“ на родителот, домашната работа ќе стане едноставна.

Некои родители се преоптоварени, па пишувањето на домашните задачи потполно го препуштаат на детето со доверба дека тоа ќе направи се што треба. Други, пак, се прашуваат треба ли да помогнат и на кој начин да го направат тоа, до кое одделение треба да го контролираат, како е сработено и дали воопшто задачата е напишана. Некои сметаат дека детето има премногу задачи, а некои сметаат дека се премалку.

Во пишувањето на домашните задачи родителите можат да им помогнат на децата така што ќе им подготват добро работно место, добро осветлено, удобно, проветрено, со соодветна, доволно голема површина за се она што на детето му треба за да работи. (Živković, Ž.2007).

Детето треба да се навикнува по училиштето да се одмори, а потоа да ги пишува домашните задачи и да учи. А, потоа може да си игра и да се забавува. Навикнувањето на одредено место и време ќе му помогне на детето подобро да се концентрира во работата.

Родителите можат со децата да направат распоред за работа за секој ден во кој заедно ќе го запишуваат времето за пишување домашни задачи и учење. За да може детето да ги пишува задачите и да учи не смее да биде изморено, ненаспано, гладно, оптеретено со грижи и стравови. Улогата на родителот е да обезбеди добри услови за работа и напредување на детето. Работата не смее да трае предолго, бидејќи измореното дете нема да може добро да ја заврши домашната задача и учењето, а ќе развива и негативни ставови кон истите. Заради тоа, родителите треба да се погрижат детето да се одмори кога ќе покаже знаци на замор. Најдобар одмор од учењето и домашните задачи е активен одмор- игра и движење.

Родителите не смеат да го казнуваат детето со задавање дополнително учење и домашни задачи за читање и пишување. Она што е казна, сигурно нема да стане омилена активност на детето. Исто така, не можеме да изградиме работни навики со казнување, туку со поттикнување, пофалби и награди. Сигурно дека не е поттикнувачка и охрабрувачка изјавата: „Не си ја напишал домашната задача. Затоа, денес нема да можеш да си играш.“ Дobar поттик е: „Се разбира, можеш да си играш. Штом ќе ги напишеш задачите, одбери што би сакал да правиш.“

Ако детето се присилува со часови да работи, нема да може успешно и задоволително да ги сработи задачите. Подобро е да се консултира наставникот и да се види што тој ќе препорача. Можеби детето ќе треба да работи помали задачи или некои дополнителни вежби за да успее.

Родителите јасно треба да кажат кои се нивните очекувања, на пр. „Очекувам редовно да ги пишуваш домашните задачи“, „Очекувам да запомниш што имаш за домашна задача.“ Бидејќи многу деца имаат проблеми со ова, наставниците и родителите можат да им помогнат. Наставникот може на крајот од часот и на крајот од наставниот ден да ги потсети учениците што имаат за задача.

Детето може да ги означува задачите со посебна боја или знак, да си ги запишува во мал бележник задачите за секој ден. Децата можат со наставникот или родителот да изработат „знаци“ украсени со цртеж и со натпис „домашна задача“. Овие знаци можат да се постават во тетратката, учебник или таму каде што се наоѓа домашната задача.

Пишувањето на домашните задачи може да биде причина за конфликт помеѓу децата и родителите бидејќи многу деца не сакаат да пишуваат домашни задачи и ги избегнуваат. Затоа децата треба да се навикнуваат уште од почетокот дека тоа е нивна обврска.

На почетокот на учебната година препорачливо е родителите заедно со детето секој ден да ги прегледаат учебниците и тетратките за да видат што се работело во училиштето и што треба детето да повтори или сработи дома.

Родителите не смеат да ги решаваат домашните задачи наместо детето. Тие треба да помогнат ако детето нешто не разбира, да му помогнат да ги воочи грешките кои потоа треба сам да ги поправи.

Задачите се корисни бидејќи со нив се повторува и увежбува она што се учело во училиштето и се подготвува да ја продолжи работата. Преку задачите детето учи само да ги пронајде информациите од учебникот и да го пронајде она што е најважно, што е смисол, значајно за некој материјал. Детето учи да го планира времето за работа, развива одговорност и самостојност. Родителите пак, преку задачите можат да се запознаат со она што детето треба да го знае. Одговорноста на наставникот и родителот е детето да ја согледа предноста на пишувањето на домашните задачи. (Živković, Ž.2007).

Заклучок

Суштината на домашните задачи е учениците што подолго да останат во контакт со материјалот и ако е тоа само рутина која е направена тогаш нема ефект. Домашната задача придонесува ученикот да го поврзе, селектира материјалот и самостојно да работи. Во секоја возраст треба да имаат когнитивен придонес за детето. Ако родителите премногу му помагаат, или ако се „остава“, тоа станува бесмислено.

Основната улога на домашните задачи во раната возраст е наставникот да открие што децата не разбрале. Тие на часот сите велат дека им е јасно, но низ изработката на домашните задачи може да види каде „шкрипи“, што треба повторно да се прераскаже и каде направиле грешки.

Децата не можат да научат се во училиштето, на часот, па е потребно детето да повтори дома, а постои и процес на заборување. Со изработувањето на домашната задача детето проверува, вежба, бидејќи процесот на усвојување долго трае.

Родителите често мораат да им помагаат на децата и затоа што им недостасува претходно знаење, не работат доволно, имаат обемен неинтересен материјал или не им одговара начинот на кој наставникот поучува. Денешните деца брзо мислат, но кратко се концентрирани, импулсивни се и имаат барања, па помошта од возрасните членови од семејството при учењето и пишувањето на домашните задачи е неопходна. Но и родителите треба да имаат мерка, а не се сами да сработат.

Стручњаците сметаат дека домашните задачи се повеќе крисни ако детето само ги совлада, бидејќи создаваат работни навики, развиваат позитивни особини, самостојност, одговорност, упорност.

Користена литература:

1. Арсић, М. (1985): Узроци и последице оптереќености ученика домаћим задацима. *Учител*, бр. 14.
2. Атлагић, М. (1981): Основни чиниоци преоптереќености ученика. *Педагошка стварност*, бр. 4.
3. Баковљев, М. (1962): Да ли је наставни програм извор преоптереќености ученика наставном грађом. *Савремена школа*, Београд, бр. 7-8.
4. Банђур В. и Поткоњак Н. (1999): *Методологија педагогије*, Београд: Савез Педагошких друштава Југославије.
5. Бановић, А. (1953): Куда води преоптереќеност наших ученика. *Просветни преглед*, 25.04.
6. Бановић, А. (1957): *Проблем оптереќености наших ученика*. Београд: Нолит
7. Биондић, С. (1977): Временска заузетост ученика у извршавању школских задатака изван школе према наставном програму. *Живот и школа*, Осиек, бр. 9-10.
8. Биондић, С., Фурлан, И., Розмарић, А. (1981): Оптереќеност ученика основне школе – резултати емпиријског истражувања. *Примијењена психологија*, бр. 1-3.
9. Валентић, В. (1977): Мишљење родителја о оптереќености ученика. *Живот и школа*, Осиек, бр. 9-10.
10. Василев, С. и Ракић, Б. (1990): *Основи школске педагогије*. Лозница: Драган Ђорђевић.
11. Vilotijević, M. (2001): *Didaktika 3*. Sarajevo: BH Most.
12. Гогоска, Л. (1983): Утицај рада наставника на оптереќеност ученика. *Резија образовања*, бр. 2-3.
13. Gojko, G., (1997), *Dokimologija*, Beograd.
14. Gross Davis, B. (1993), *Tools for Teaching*, Jossey-Bass, San Francisco.=
15. Živković, Ž. (2007). *Domaće zadatke*. Đakovo: Tempo
16. Zaključci Savjetovanja o opterećenosti učenika. *Život i škola*, Osijek, br. 9-10, 1977.
17. Ивић, И. (1985): Оптереќеност ученика основне школе. *Настава и васпитање*, вол. 34, бр. 5, стр. 757-768.
18. Коцић, Љ. (1989): Како наставници процењују оптереќеност ученикословне школе. *Настава и васпитање*, бр. 1-2.
19. Матејевић, М. (1994): *Наставни програм као фактор оптереќености ученика основне школе*. Београд: Филозофски факултет - Институт за педагогију и андрагогију.
20. Милојковић, С. (1991): Ставови наставника о оптереќености ученика основне школе. *Педагошка стварност*, бр. 1-2.
21. Hativa, N. (2000), *Teaching for Effective Learning in Higher Education*, Dordrecht/Boston/London.

Електронски извори:

1. У П А Т С Т В О за начинот и формата на подготвување, планирање, задавање, реализирање и следење на домашните задачи на учениците во основното образование, стр. 2-3, Прочитано на 20.09.2014, <http://bro.gov.mk/docs/aktuelno/Upatstvo%20za%20domasni%20zadaci.pdf>

2. ВРСТЕ ДОМАЋИХ ЗАДАТАКА, Прочитано на 20.09.2014,
http://pspasojevic.blogspot.com/2011/01/blog-post_5543.html
 3. Домаћи рад ученика, Прочитано на 20.09.2014, <https://sites.google.com/site/li>
 4. Paschal, weinstein & Walberg, 1984; Stevenson, Lee & Stigler, 1986; Walberg, 1984, 1994; Walberg & Haertel, 1997., стр, 219, Прочитано на 20.09.2014,
<http://srljubica.blogspot.com/2011/08/domaci-zadatak-uspeh-u-skoli-pocinje.html>-
Domaći zadatak- uspeh u školi počinje kod kuće
 5. Прочитано на 20.09.2014, <http://srljubica.blogspot.com/2011/08/domaci-zadatak-uspeh-u-skoli-pocinje.html>- Domaći zadatak- uspeh u školi počinje kod kuće
- Živković, Ž. (2007). Domaće zadace. Đakovo: Tempo, Прочитано на 20.09.2014,
http://www.os-svete-ane-os.skole.hr/upload/os-svete-ane-os/images/static3/798/attachment/domace_zadace.pdf-